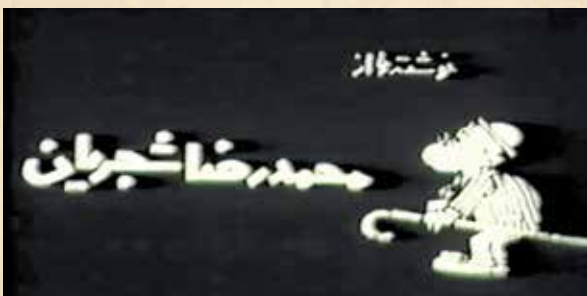

محمدرضا چلچله

روایتی دست اول از ورود محمدرضا شجریان
به تیتراژ نویسی و البته آوازهایش در چند فیلم

خط محمدرضا شجریان در تیتراژ فیلم «رضا چلچله»

آن عکسی که محمدرضا شجریان، تنگ و سرخوشانه پرویز پرستویی را در آغوش گرفته، برای تبختر و خوش‌به‌حالی «سینما» کفایت می‌کند. شجریان باز هم با سینمایی‌ها حشر و نشر داشته، چه آن زمان که برای بازدید به پشت صحنه «مینای شهر خاموش» رفت و با آقای بازیگر دیده‌بوسی کرد و چه آن وقت که با اصغر

فرهادی و همایون و رایان شجریان، با شور و هیجان نشست به بازی فوتبال ایران و بوسنی در جام جهانی ۲۰۱۴. شجریان به قدری به سینما علاقه داشت که وقتی برای دریافت تندیس افتخار در نهمین جشن خانه سینما در شهریور ۸۴ روی صحنه تالار وحدت رفت و کنار امین تارخ - طاهرخان بحر نور «دلشدگان»

- قرار گرفت، تصنیف محبوب خودش را برای خواندن برگزید که به وقت تنهایی زمزمه می‌کرد: «مرا عاشقی شیدا فارغ از دنیا تو کردی... تو کردی...» از دیگر مصادیق دل‌بستگی و پیوند «دماوند موسیقی ایران»، خواندن برای «دلشدگان»، استفاده از صدایش در «ایجد» و «زمستان است» و البته خطاطی تیتراژ دو فیلمفارسی محض به نام‌های «قالب» (قالب کمر) و «رضا چلچله» است.

۴. «قالب» و «رضا چلچله» / ۱۳۵۰

چه شد که شجریان وارد دنیای تیتراژ شد؟

به تازگی عباس بهارلو منتقد فیلم و پژوهشگر سینما در صفحه شخصی‌اش در اینستاگرام، با ذکر مثال اشاره کرد که شجریان در سال ۵۰، خطاط تیتراژ فیلم‌های «قالب» و «رضا چلچله» بود. شجریان یک سال قبلش رتبه ممتازی در خوشنویسی به دست آورده بود و هنوز با نام مستعار سیاوش بیدگانی به عنوان خواننده با رادیو همکاری می‌کرد. نکته جالب این‌که تهیه‌کننده و بازیگر نقش اصلی هر دو فیلم رضا بیک‌ایمان‌وردی بود. **محمد بانکی** تهیه‌کننده، کارگردان، بازیگر و عکاس ۷۶ ساله که عکاس هر دو فیلم بود، درباره دلیل همکاری شجریان ۳۱ ساله در این کارها به «ایران جمعه» می‌گوید: «آقای بیک، راننده‌ای مشهودی

تیتراژ فیلم «قالب»

به نام کریمی داشت که بعداً مسئول پخش استودیو آری شد. او با آقای شجریان دوست بود. برای همین هم ایشان را برای نوشتن تیتراژ معرفی کرد.» وقتی از بانکی می‌پرسیم که آیا بیک و شجریان دیداری با هم داشتند یا عکس مشترکی از آنها موجود است؟ جواب می‌دهد: «آن موقع آقای شجریان معروف نبود. ممکن بود وقتی ایشان برای دیدن آقای کریمی به استودیو می‌آمد، آقای بیک را هم می‌دید اما بعید می‌دانم عکس مشترکی از آنها موجود باشد.» این را که شجریان بعدها هیچ وقت اشاره‌ای به حضور خطاطانه‌اش در این دو فیلم نکرد، احتمالاً باید به سطح کیفی پایین و فضای فیلمفارسی آنها مربوط بدانیم. از نکته‌های جالب تیتراژ فیلم «قالب» یکی هم این است که شجریان با خط نستعلیق اسم دو خواننده پرآوازه آن زمان را نوشت: پوران و عهدیه که ترانه‌هایی در این فیلم می‌خوانند. آن موقع شاید هیچ کس حتی خود شجریان نمی‌دانست که خطاط آن دو فیلم، در آینده، به خواننده‌ای درخشان در موسیقی تبدیل می‌شود. او سال‌ها قبل‌تر از اینکه اسم پوران را با خط خوش در تیتراژ یک فیلمفارسی بنویسد هم از یک شب تا صبح سعی کرده بود، آهنگ «ای سیمین بر عشو مکن» پوران خانم را با سنتور بزند.

۱. دلشدگان / ۱۳۷۰

دلبر برفت و...

«دلشدگان» علی حاتمی اولین و تنها فیلمی است که محمدرضا شجریان برای آن خواند و بعداً تصانیف و آوازهای او در این فیلم همراه افزوده‌هایی در قالب آلبومی به همین نام منتشر شد. تیتراژ آغازین و پایانی این فیلم از جمله عنوان‌بندی‌های فکر شده و خوب اجرا شده سینمای ایران است و وقتی استاد یوسف سازساز (علی اصغر گرمسیری) مشغول کار است، نام عوامل فیلم بر تصویر نقش می‌بندد.

۲. ایجد / ۱۳۸۱

امکان هنر

«ایجد» دومین فیلمی است که از صدای شجریان بهره می‌برد، البته هیچکدام از تصانیف و آوازهای اثر اختصاصی نیست و از خواننده‌های قبلی او استفاده می‌شود؛ «دولت عشق»، «ایران ای سرای امید» و... این فیلم ابوالفضل جلیلی به دلیل مشابهت‌هایی که میان شخصیت اصلی و نوجوان فیلم (امکان) با بخش‌هایی از زندگی شجریان دارد، جالب توجه است و حضور صدایی او را توجیه می‌کند. شجریان هم در مقطعی برای فعالیت در هنر با مخالفت خانواده روبه‌رو شد، هم در مقطعی تابلونویسی می‌کرد.

۳. زمستان است / ۱۳۸۴

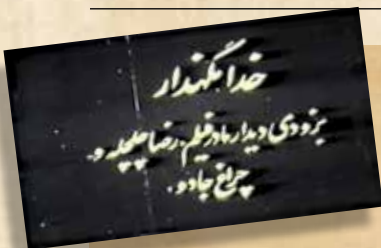
هوادلگیر درها بسته

«زمستان است» رفیع پینز که اصلاً به مهدی اخوان ثالث تقدیم شده، سومین و آخرین فیلمی است که به شکل مهم و تعیین‌کننده‌ای از صدای شجریان استفاده می‌کند. باینکه قصه فیلم برگرفته از داستان «سفر» محمود دولت‌آبادی است، اما انگار همه چیز براساس آواز شجریان و شعر اخوان ثالث شکل گرفته و فیلم بدون این دو قطعاً چیزی کم دارد. تیتراژ پایانی هم که مزین به «سلانه» حسین علیزاده است. اصلاح می‌کنم؛ بدون این سه.

وسر آخر
این‌که

یکی از نکته‌های بامزه کارنامه شجریان در تیتراژ نویسی هم مربوط به آخر فیلم «رضا چلچله» می‌شود. شجریان که خطش در تیتراژ اول، هماهنگی جذابی با عنوان‌بندی کارتونی با طراحی قاسمی‌وند (به عنوان سازنده تیتراژ) دارد، در آخر عنوان‌بندی پایانی، (حتماً بنا به خواسته بیک) با خط نستعلیق می‌نویسد:

خدا نگهدار، بزودی دیدار ما در فیلم «رضا چلچله و چراغ جادو». اما هرگز قسمت دوم این فیلم ساخته نشد. اگر هم ساخته می‌شد، شجریان دیگر به قدری در موسیقی و آواز معتبر و متبحر شده بود که نیاز به چیره‌دستی و خوشنویسی برای سینما نداشت.

ایران جمعه شماره ۲۵ دوره جدید (ضمیمه آخر هفته روزنامه ایران)

صاحب امتیاز: خبرگزاری جمهوری اسلامی / مدیر مسئول: مهدی شفیعی / سردبیر: جواد دلیری

معاونان سردبیر: امیر یوسفی، سرگه بارسقیان / دبیر ویژه‌نامه: محسن بوالحسنی / دبیر مجله دوم (پرسه): میترا فردوسی

دبیر تحریریه: صابر محمدی / تحریریه: ابراهیم افشار، نگار حسین‌خانی، فرحناز دهقی، فاطمه رحبی، مریم میری، علی رستگار، یگانه خدای، بهناز مرشدی و کیما سماوات

دبیر اجرایی: جواد عبدی / دبیر عکس: ابوالفضل نسایی / طراحی و گرافیک: خسرو نقیبی / مدیر هنری: محمد طاهری / مدیر فنی: حجت حکیمی

صفحه‌آرایی: دنیا حق‌شنو، محمد عباسپور / ویراستاری و حروفچینی: گروه ویراستاری و حروفچینی «ایران»

لینوگرافی و چاپ: مؤسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران

